

A Szerzői Jogi Szakértő Testület szakvéleményei

Idézés zenei műből

Ügyszám: SZJSZT 33/2004

A megbízó által feltett kérdések:

1. Kell-e a B. G. együttes szerzői jogait birtokló szervezettől autorizációs engedély a B. B. együttes 2-es számon csatolt zeneművének kiadásához és terjesztéséhez?
2. Minősülhet-e idézésnek az idézés szabályainak eleget téve, vagy dallamsamplingnek a 2-es számon csatolt, a B. B. együttes által előadott 8 ütem, tekintettel arra, hogy az új zenemű minden kétséget kizárólag egyéni művészi alkotás, melynek „idegen eleme megfelel az idézés lényegének: úgy használja fel a más szerző témáját, hogy azok a mű mondanivalójához úgy járulnak hozzá, hogy nem új információkkal bővítik, hanem a tradícióhoz, az előző mesterek alkotásaihoz való szerves kapcsolódást jelzik.” (Gyenge Anikó: Zeneművek átdolgozása a szerzői jogban)

Az eljáró tanács véleménye:

Az eljáró tanács megállapította, hogy a becsatolt CD két hangfelvételt tartalmaz, melyek közül az elsőt a megkereső, a „B. G” együttes ... című hangfelvételeként (a továbbiakban: „B. G. mű”), a cím nélkül csatolt másodikat pedig a „B. B.” együttes hangfelvételeként (a továbbiakban: „B. B. mű”) azonosította. A B. B. mű szerzőjeként a megkereső a B. B. együttest tüntette fel, míg a B. G. mű szerzőjét nem jelölték. Az eljáró tanács felhívja a figyelmet arra, hogy a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (a továbbiakban: „Sztj.”) 4. §-ának (1) bekezdése értelmében szerző kizárólag természetes személy lehet, ugyanakkor a megkereső által feltett kérdések megválaszolásához csupán annak rögzítése szükséges, hogy a két művet nem azonos személy, vagy személyek írták.

A Szerzői Jogi Szakértő Testület eljáró tanácsának minden tagja meghallgatta a megkereső által rendelkezésre bocsátott hangfelvételeket és azt követően a feltett kérdéseket együttesen válaszolja meg.

A szakvélemény tárgyává tett művek kapcsán az eljáró tanács megállapítja, hogy

- a) a B. G. mű szövege teljes egészében angol nyelvű, míg a B. B. mű szövege részben magyar („verse” részek), részben pedig angol („refrén” részek) nyelvű,
- b) a B. B. mű szövegének refrénje megegyezik a B. G. mű refrénjének második sorával,
- c) a B. B. mű refrénjének zenei motívumai (harmóniamenet, tempó, dallam) megegyeznek a B. G. mű refrénjével,
- d) a 3:12 perc időtartamú B. B. mű ritmikus szöveg (rap) és zenei részei kb. 1, illetve 2 perc hosszúságúak. A 2 perc zenei részből a B. G. mű refrénjének ötszöri ismétlése 2/3-ot tesz ki. Összefoglalva: a teljes B. B. mű terjedelmében a B. G. mű a teljes rész megközelítőleg 50%-a.

A fentiek alapján az eljáró tanács megállapítja, hogy a B. B. mű és a B. G. mű lényegi azonosságot mutatnak, a B. B. mű a B. G. mű felhasználásával készült. Ezért a B. B. zenemű, mint egész nem tekinthető a B. B. szerzőinek egyéni, eredeti jellegű alkotásának.

Az eljáró tanács megállapítja, hogy a megkereső által feltett 2. kérdés nem jelöli meg, hogy a kérdés a B. B. mű mely nyolc ütemére vonatkozik. Tekintettel azonban arra a tényre, hogy a kérdés az idézésre hivatkozik – melynek alapvető feltétele a mű eredetijéhez híven történő felhasználás – alapos okkal feltételezhető, hogy a megkereső kérdése a B. B. mű 8 ütem hosszúságú refrénjére utal, ezért az eljáró tanács válasza is erre vonatkozik.

Az Szjt. 34. §-a szerint a mű részletét – az átvevő mű jellege és célja által indokolt terjedelemben és az eredetihez híven – a forrás, valamint az ott megjelölt szerző megnevezésével bárki idézheti, amennyiben az a szabad felhasználásra vonatkozó általános feltételeknek (Szjt. 33. §) is megfelel.

Az eljáró tanács megállapítja, hogy a megkereső a szakvélemény tárgyává tett hangfelvételeket másolatban, borító, illetve más dokumentáció nélkül bocsátotta az eljáró tanács rendelkezésére, melyek alapján nem foglалható állás abban a kérdésben, hogy a B. B. mű szerzője a forrás, illetve az ott megjelölt szerző megnevezésére vonatkozó rendelkezéseknek eleget tett-e.

Az idézés terjedelmének vonatkozásában az Szjt. említett rendelkezése mindösszesen annyit tartalmaz, hogy annak az átvevő mű jellegéhez és céljához kell igazodnia. Az átvevő mű céljához és terjedelméhez akkor igazodik az idézés, amennyiben az idézés csupán az átvevő mű kiegészítését szolgálja. Az idézés egyebek között szolgálhat önálló gondolatok kiindulópontjául, azok magyarázatául vagy ellenpontjául. Az átvevő mű terjedelmi, vagy más szempont alapján lényeges része azonban nem állhat pusztán idézetből, ellenkező esetben az átvevő mű már nem tekinthető önálló műnek.

A szakértői vélemény tárgyává tett szerzői művek az ún. pop-zene tágan értelmezett műfajához tartoznak. A dallam a zenei művek lényegi részét alkotja, különösen a pop-zenei műfaj esetében, amely rövid, könnyen megjegyezhető dallamvonalra épül. E műfaj jellemzője továbbá, hogy az azonos zenei alapot használó, de szövegében eltérő „verse” részek ismétlődését, a szövegében és zenei kíséretében is azonos refrének választják el egymástól. Az egyes művek refrén része egy műben így esetenként számos alkalommal is ismétlődik, ezért a befogadó (hallgató) az egyes műveket elsősorban refrénje alapján azonosítja. A refrén jellemzője továbbá, hogy az sűrített, tömörített módon tartalmazza az egész mű eszenciáját. A fentiek alapján a pop-zenei művek vitathatatlanul lényegi részét képezi a refrén dallama, annak még az eredetihez hű idézés útján történő szabad felhasználása is ellentétes az idézés terjedelmi korlátját megfogalmazó rendelkezéseknek.

A fentiek alapján az eljáró tanács megállapítja, hogy a B. G. mű refrénjének a B. B. műben történő felhasználása nem minősülhet az Szjt. 34. §-ának (1) bekezdése szerinti szabad felhasználásnak (idézésnek). Következésképpen a B. B. mű a B. G. mű szerzői jogi

jogosultjainak előzetes írásbeli engedélye nélkül létre sem jöhetett volna. Amennyiben a B. B. mű ezen engedély nélkül bármilyen formában felhasználásra kerülne, az sértené az eredeti szerzők személyéhez fűződő jogait és az átdolgozáshoz fűződő vagyoni jogait.

Budapest, 2004. november 16.

dr. Szilágyi István
a tanács elnöke

dr. Békés Gergely
a tanács előadó tagja

Wolf Péter
a tanács szavazó tagja